

V Bruseli 18. 6. 2019
COM(2019) 285 final

**OZNÁMENIE KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU, RADE, EURÓPSKEMU
HOSPODÁRSKEMU A SOCIÁLNEMU VÝBORU A VÝBORU REGIÓNOV**

**Spoločne pri dosahovaní cieľov energetickej únie a opatrení v oblasti klímy - Položenie
základov pre úspešný prechod na čistú energiu**

{SWD(2019) 212 final} - {SWD(2019) 213 final}

1. ÚVOD – ÚLOHA INTEGROVANÝCH NÁRODNÝCH ENERGETICKÝCH A KLIMATICKÝCH PLÁNOV

Európska únia je odhodlaná splniť svoje záväzky, ktorými je zníženie emisií skleníkových plynov a zabezpečenie bezpečnej, cenovo dostupnej a udržateľnej energie pre svojich občanov. Sme prvým veľkým hospodárstvom, ktoré zavádza právne záväzný rámec na dosiahnutie a prekročenie toho, čo sme sľúbili v Parížskej dohode. Na základe návrhov Komisie sme prijali ambiciózny legislatívny rámec do roku 2030, ktorým sa zavádza energetická únia s výhľadovým opatrením v oblasti klímy. Stanovili sme ambiciózne ciele do roku 2030 týkajúce sa zníženia emisií skleníkových plynov, energie z obnoviteľných zdrojov a energetickej efektívnosti, ktorých dosiahnutie si bude vyžadovať dlhodobé a spoločné úsilie. Táto skutočnosť predstavuje dôležitý krok v dlhodobom prechode na čistú energiu v perspektíve do roku 2050, ktorý bol predložený v dlhodobej stratégii¹. Tieto ciele nie sú stropy, ale sú to skôr dolné hranice a so správnymi stimulmi môžu byť dokonca prekonané.

Nariadením o riadení EÚ² sa vytvoril jedinečný systém riadenia v oblasti energetiky a klímy, ktorým sa zabezpečuje, že Únia a jej členské štáty môžu spoločne plánovať a kolektívne plniť tieto ciele do roku 2030, ako aj zabezpečiť prechod na klimaticky neutrálne hospodárstvo, ktoré je spravodlivé a nákladovo efektívne pre všetkých. Vo vyhlásení zo Sibiu³ sa opätovne na najvyššej úrovni potvrdil záväzok Únie byť zodpovedným globálnym lídrom v oblasti zmeny klímy a zároveň chrániť našich občanov, ochraňovať naše životné prostredie a dodržiavať zásady spravodlivosti.

	EMISIE SKLENÍKOVÝCH PLYNOV	ENERGIA Z OBNOVITEĽNÝCH ZDROJOV	ENERGETICKÁ EFEKTÍVNOSŤ	PREPOJENIE	KLÍMA V PROGRAMOCH FINANCOVANÝCH EÚ	CO2 OD:
2020	-20 %	20 %	20 %	10 %	2014 - 2020 20 %	
2030	≥ -40 %	≥ 32 %	≥ 32,5 %	15 %	2021 - 2027 25 %	AUTOMOBILY -37,5 % Dodávky -31 % Nákladné vozidlá -30 %

Doložka o preskúmaní smerom nahor do roku 2030

Ilustrácia 1: Rámec politik v oblasti klímy a energetiky na obdobie do roku 2030

Po prvý raz všetky členské štáty vypracovali návrh integrovaných národných energetických a klimatických plánov (National Energy and Climate Plans – NECP)⁴. Pracovali na prelomení bariér – naprieč politikami a odvetviami, naprieč vládnymi ministerstvami, so zainteresovanými stranami a verejnosťou a cezhranične – s cieľom vymedziť cestu k cieľom do roku 2030. Ešte existujú rozdiely, ide však len o prvý krok z mnohých do roku 2030 a poučíme sa z neho. Vo vynikajúcom duchu spolupráce počas

¹ COM(2018) 773 final.

² Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2018/1999 z 11. decembra 2018 o riadení energetickej únie a opatrení v oblasti klímy.

³ Vyhlásenie zo Sibiu, neformálne zasadnutie hláv štátov alebo predsedov vlád, Sibiu, Rumunsko 9. mája 2019.

⁴ Ako sa vyžaduje článkom 9 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2018/1999 z 11. decembra 2018 o riadení energetickej únie a opatrení v oblasti klímy.

uplynulých troch rokov Komisia bude pokračovať v konštruktívnej a intenzívnej spolupráci s členskými štátmi na dokončení ich národných plánov, a potom na ich zavedení. Odporúčania ku konečným plánom, ktoré sú sprievodným dokumentom k tomuto oznámeniu, budú usmerňovať túto činnosť v pretrvávajúcom duchu spolupráce. V správe o stave energetickej únie v roku 2020 Komisia preskúma záverečné plány a potvrdí, či sú v súlade s cieľmi Únie do roku 2030 alebo či môže byť potrebné ďalšie úsilie. Proces riadenia takisto poskytuje príležitosť na aktualizáciu plánov v roku 2024, aby sa zohľadnili skúsenosti a využili nové príležitosti počas zvyšku desaťročia.

NECP plnia kľúčovú úlohu v našom systéme riadenia, pretože zabezpečujú, aby sme spojili sily a spoločne plnili naše ciele. Mali by byť v čo najväčšej miere jasné a zrozumiteľné pre podniky a finančný sektor, aby stimulovali potrebné súkromné investície. Zjednodušia aj programovanie financovania a investícií členských štátov v ďalšom viacročnom finančnom rámci na roky 2021 – 2027.

V tomto oznámení sa analyzujú návrhy NECP a jeho predmetom sú ich súhrnné účinky na dosahovanie cieľov energetickej únie EÚ a cieľov do roku 2030. Toto oznámenie dopĺňa podrobné analýzy na národnej⁵ a európskej úrovni⁶ a odporúčania pre jednotlivé členské štáty⁷. Tieto dokumenty spoločne pomôžu členským štátom, aby dokončili svoje NECP do konca roka 2019. Vykonávanie odporúčaní bude zahŕňať neustály iteratívny dialóg vedúci k dokončeniu NECP. Konečným cieľom postupu je prispieť k modernizácii hospodárstva Únie v súlade s dlhodobým cieľom klimatickej neutrality.

Komisia bude spolupracovať s členskými štátmi, aby im pomohla náležite zohľadniť⁸ odporúčania v duchu solidarity medzi členskými štátmi a Úniou, ale aj medzi členskými štátmi navzájom.

2. POSÚDENIE NÁVRHU INTEGROVANÝCH NÁRODNÝCH ENERGETICKÝCH A KLIMATICKÝCH PLÁNOV

2.1. Posúdenie cieľov v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov, energetickej efektívnosti a skleníkových plynov a prepojenia elektrických sietí v celej EÚ do roku 2030

Ciele Únie v oblasti obnoviteľných zdrojov a energetickej efektívnosti do roku 2030 boli vyjadrené a dohodnuté na úrovni EÚ bez podporných záväzných cieľov na vnútroštátnej

⁵ SWD(2019) 211; SWD(2019) 225; SWD(2019) 214; SWD(2019) 275; SWD(2019) 229; SWD(2019) 277; SWD(2019) 230; SWD(2019) 261; SWD(2019) 262; SWD(2019) 263; SWD(2019) 224; SWD(2019) 264; SWD(2019) 223; SWD(2019) 265; SWD(2019) 228; SWD(2019) 266; SWD(2019) 267; SWD(2019) 268; SWD(2019) 227; SWD(2019) 226; SWD(2019) 281; SWD(2019) 272; SWD(2019) 273; SWD(2019) 271; SWD(2019) 274; SWD(2019) 276; SWD(2019) 278; SWD(2019) 279.

⁶ SWD(2019) 212.

⁷ C(2019) 4401; C(2019) 4402; C(2019) 4403; C(2019) 4404; C(2019) 4405; C(2019) 4406; C(2019) 4407; C(2019) 4408; C(2019) 4409; C(2019) 4410; C(2019) 4411; C(2019) 4412; C(2019) 4413; C(2019) 4414; C(2019) 4415; C(2019) 4416; C(2019) 4417; C(2019) 4418; C(2019) 4419; C(2019) 4420; C(2019) 4421; C(2019) 4422; C(2019) 4423; C(2019) 4424; C(2019) 4425; C(2019) 4426; C(2019) 4427; C(2019) 4428.

⁸ V súlade s článkom 34 nariadenia o riadení v prípade akýchkoľvek rozdielov v ambíciách Komisia podľa potreby vydáva odporúčania členským štátom s cieľom zabezpečiť dosiahnutie cieľov energetickej únie. Dotknutý členský štát náležite zohľadní odporúčania.

úrovni. Namiesto toho boli zavedené nové pracovné metódy a nové nástroje umožňujúce kolektívne dosahovanie cieľov energetickej únie. Prvým krokom v tomto procese je, že nariadením o riadení sa od členských štátoch vyžaduje, aby zahrnuli do svojich návrhov NECP národné príspevky, ktoré sú dostatočné na kolektívne dosiahnutie cieľov Únie do roku 2030. Druhým krokom je, že Komisia má posúdiť a podporiť dostatočnú úroveň kolektívnej „ambície“ so zreteľom na tieto ciele Únie.

2.1.1. Energia z obnoviteľných zdrojov

Únia by si mala udržať a posilniť vedúce postavenie na svete v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov. Nejde pritom len o otázku spoľahlivosti dodávok a zodpovednej politiky v oblasti zmeny klímy. Aj z hľadiska priemyselnej politiky je nevyhnutné v plnej miere využiť potenciál ekologického rastu.

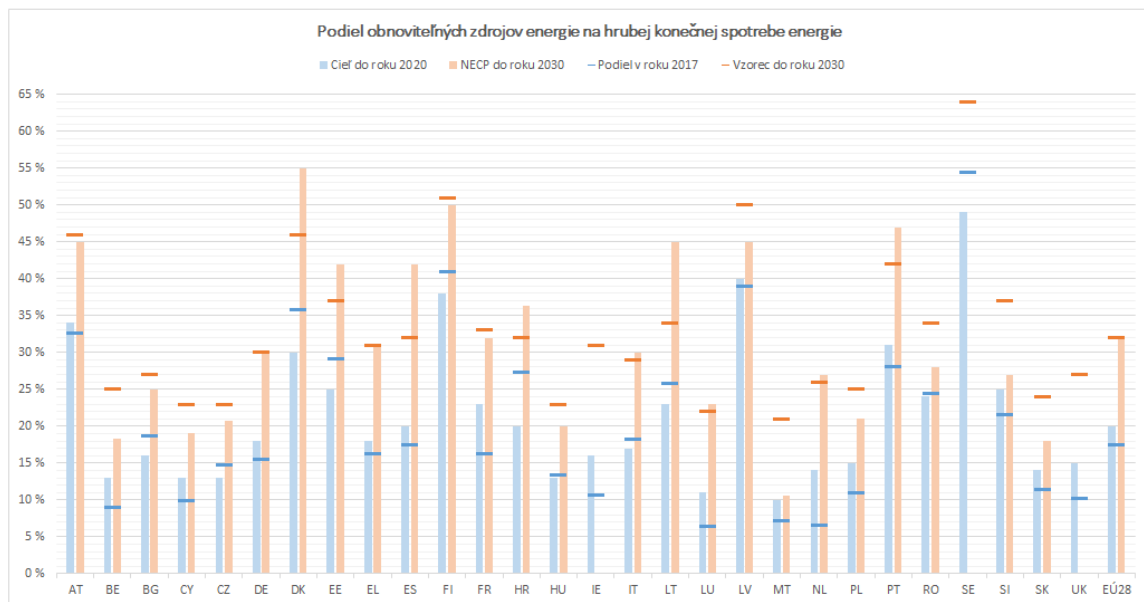
Takmer všetky členské štáty predložili svoje príspevky k cieľu Únie týkajúceho sa energie z obnoviteľných zdrojov. Približne tretina členských štátov predložila ambiciózne príspevky a **Dánsko, Estónsko, Španielsko, Litva a Portugalsko** predložili výrazne vyššie príspevky⁹.

Stále však v prípade EÚ28 existuje rozdiel. Podľa súčasných návrhov plánov by podiel energie z obnoviteľných zdrojov namiesto 32 % dosiahol v roku 2030 na úrovni Únie 30,4 % až 31,9 %¹⁰.

V dôsledku toho sa v odporúčaníach vyzýva niekoľko členských štátov, aby znovu zvážili svoju úroveň ambície s cieľom zabezpečiť, aby bol tento zistený rozdiel v „ambíciách“ vyplnený predložením konečných NECP. Zvyšovanie národných príspevkov podľa potreby – pričom ambiciózne členské štáty zachovávajú svoje príspevky tak, ako sú zahrnuté v návrhoch NECP – je veľmi dôležité, aby sa umožnilo vyvážené a nákladovo efektívne dosiahnutie cieľa na úrovni Únie, čím sa pripraví podmienky na vytvorenie skutočného európskeho trhu s energiou z obnoviteľných zdrojov. Vďaka tomu by Únia ako celok mohla v plnej miere využiť svoj potenciál nákladovo efektívneho využívania energie z obnoviteľných zdrojov, prispieť k zníženiu znečistenia ovzdušia a závislosti od dovozu fosílnych palív a mať prospech z vedúceho postavenia v procese energetickej transformácie.

⁹ V súlade s článkom 31 nariadenia o riadení vychádzajú odporúčania Komisie, pokiaľ ide o ambície členských štátov v oblasti obnoviteľných zdrojov energie, zo vzorca stanoveného v prílohe II k nariadeniu, ktorý je založený na objektívnych kritériách uvedených v článku 5, pričom sa náležite zohľadnia relevantné okolnosti, ktoré majú vplyv na využívanie energie z obnoviteľných zdrojov, ako uvádzajú členské štáty. Metodika, ktorou sa riadi Komisia v posúdení príspevkov energie z obnoviteľných zdrojov, je podrobnejšie opísaná v oddiele II SWD(2019) 212.

¹⁰ Okrem rozdielu identifikovaného za EÚ28 je celková úroveň, ktorá sa má dosiahnuť v roku 2030, veľmi závislá od príspevku ambiciózných členských štátov a od hrubej konečnej energetickej spotreby.

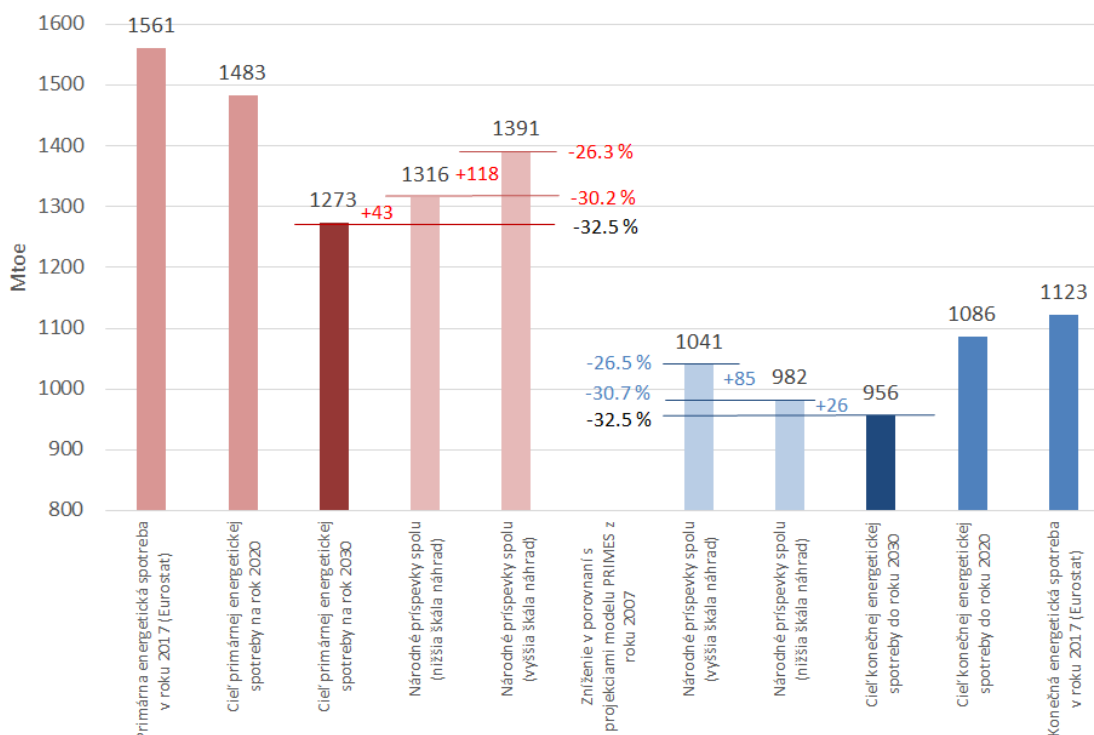
Ilustrácia 2: Národné príspevky v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov (Zdroj: výpočty Európskej komisie vychádzajúce z informácií z návrhov NECP).

2.1.2. Energetická efektívnosť

Stratégia energetickej únie vychádza zo zásady „prvoradosti energetickej efektívnosti“. Ciele v oblasti energetickej efektívnosti do roku 2020 sú však ohrozené v dôsledku zvýšenej energetickej spotreby v posledných rokoch. Na základe národných príspevkov predložených v návrhoch NECP len málo štátov navrhlo dostatočnú úroveň príspevkov do roku 2030. Sú to najmä **Taliansko**, **Luxembursko** a **Španielsko** (primárna energetická spotreba, ako aj konečná energetická spotreba), **Holandsko** (v prípade primárnej energetickej spotreby) a **Francúzsko** (v prípade konečnej energetickej spotreby). Ešte je potrebné, aby niektoré členské štáty predložili národný príspevok.

Zo súhrnného posúdenia preto **vyplýva podstatný rozdiel medzi cieľovými úrovňami primárnej a konečnej energetickej spotreby** najmenej na úrovni 32,5 % do roku 2030¹¹. **V prípade primárnej energetickej spotreby, rozdiel dosahuje 118 až 43 Mtoe** (pričom tento značný rozsah závisí od toho, či sa prijímú konzervatívnejšie alebo ambicióznejšie predpoklady v prípade krajín, ktoré ešte nepredložili národný príspevok), čo zodpovedá dosiahnutiu 26,3 % až 30,2 %, pričom v prípade **konečnej energetickej spotreby rozdiel dosahuje 85 až 26 Mtoe**, čo zodpovedá dosiahnutiu 26,5 % až 30,7 %.

¹¹ Metodika, ktorou sa riadi Komisia v posúdení príspevkov energetickej efektívnosti, je podrobnejšie opísaná v oddiele III SWD(2019) 212.

Ilustrácia 3: Kolektívny rozdiel v príspevkoch energetickej efektívnosti v primárnej a konečnej energetickej spotrebe. (Zdroj: výpočty Európskej komisie vychádzajúce z informácií z návrhov NECP).

Na základe toho sa všetkým členským štátom, ktorých príspevky sú v tejto fáze hodnotené ako nedostatočné, odporúča revidovať ich a zvážiť zvýšenie úrovne ambície tak, aby sa s predložením konečných NECP identifikované „rozdiely v ambíciách“ odstránili.

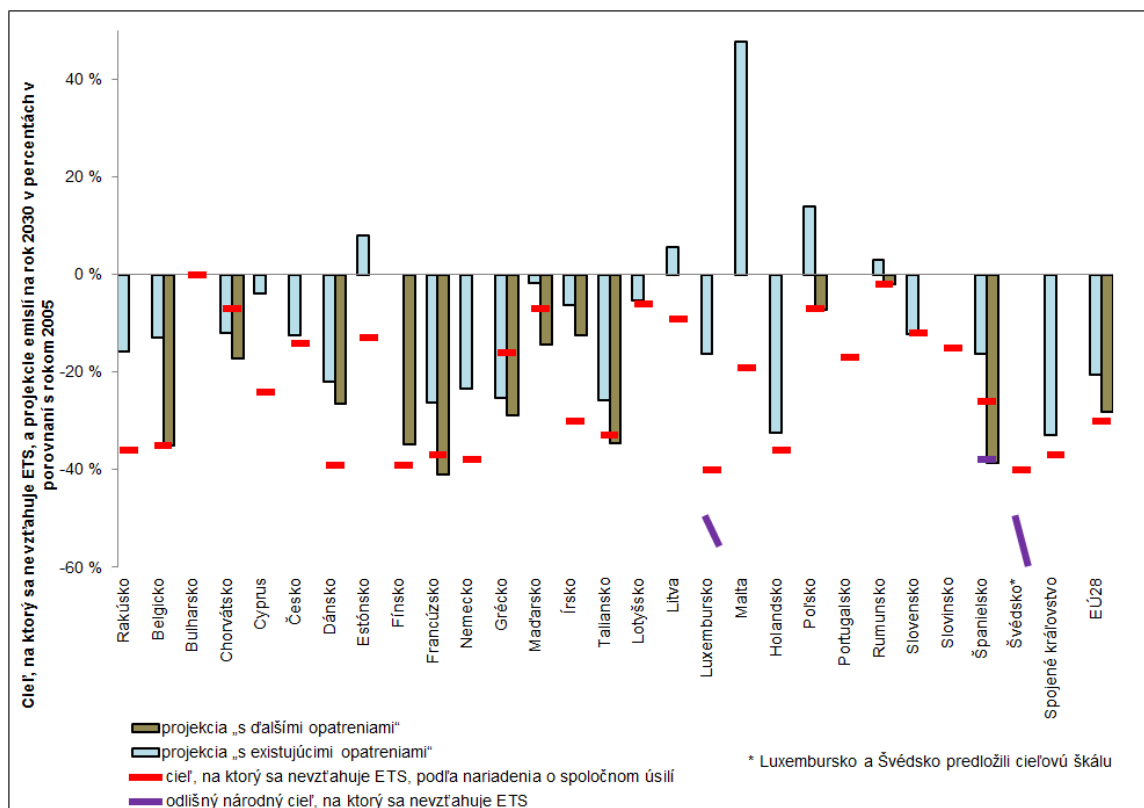
2.1.3. Emisie skleníkových plynov

Únie oznámila národne určený príspevok podľa Parížskej dohody na úrovni **aspoň 40 % zníženia emisií skleníkových plynov do roku 2030** v porovnaní s rokom 1990. Vďaka prijatiu všetkých právnych predpisov o energetickej únii navrhnutých Komisiou počas mandátu predsedu Junckera bola Únia prvým veľkým svetovým hospodárstvom, ktoré premietlo svoj príspevok k Parížskej dohode do konkrétnych právnych predpisov. Účinné presadzovanie všetkých cieľov v oblasti zmeny klímy, energetiky a ekologickej mobility stanovených v právnych predpisoch Únie by mohlo viesť v porovnaní s rokom 1990 k zníženiu emisií skleníkových plynov v roku 2030 dokonca približne o 45 %.

Na základe plánovaných opatrení alebo stanovených ambícií týkajúcich sa národných znížení emisií skleníkových plynov zahrnutých v návrhoch NECP a na základe konzervatívnych predpokladov v prípade krajín, ktoré nepredložili žiadne z nich, sa odhaduje, že za Úniu bude celkové zníženie skleníkových plynov už v súlade s cieľom zníženia emisií skleníkových plynov o 40 % do roku 2030 v porovnaní s rokom 1990. Táto skutočnosť predstavuje významný pokrok v porovnaní s predchádzajúcimi zníženiami, ktoré členské štáty plánovali.

Nariadením o spoločnom úsilí¹² sa zavádza povinnosť zníženia v celej Únii v sektoroch, na ktoré sa nevzťahuje systém EÚ na obchodovanie s emisnými kvótami (ETS) o 30 % v porovnaní s rokom 2005. Národné ciele členských štátov sú v rozsahu od 0 do -40 % a sú výrazne flexibilné v tom, ako ich dosiahnuť, napr. presunmi medzi členskými štátmi alebo využitím určitej miery dodatočného odstraňovania emisií v odvetví využívania pôdy. Španielsko, Luxembursko a Švédsko stanovili ambicióznejšie národné ciele v sektoroch mimo EU ETS¹³.

Súhrn národných opatrení, ktoré sú v súčasnosti plánované v týchto sektoroch a uvedené v návrhoch NECP, naznačuje, že Únia by už mohla dosiahnuť zníženie emisií o 28 % v sektoroch mimo ETS (pozri ilustráciu 4 bez využívania pôdy, zmeny využívania pôdy a lesného hospodárstva). Toto predstavuje významný pokrok v porovnaní s projekciami uvedenými v správe EÚ o pokroku opatrení v oblasti klímy z roku 2018¹⁴, t. j. 21 % zníženie s existujúcimi opatreniami, 23 % zníženie s plánovanými opatreniami. Na dorovnanie zvyšného rozdielu v rámci celej Únie na úrovni 2 percentuálnych bodov však bude potrebné, aby členské štáty v konečných NECP určili ďalšie opatrenia.

¹² Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2018/842 z 30. mája 2018 o záväznom ročnom znižovaní emisií skleníkových plynov členskými štátmi v rokoch 2021 až 2030, ktorým sa prispieva k opatreniam v oblasti klímy zameraným na splnenie záväzkov podľa Parížskej dohody, a o zmene nariadenia (EÚ) č. 525/2013, Ú. v. EÚ L 156, 19.6.2018, s. 26–42.

¹³ Sektory mimo ETS zahŕňajú napríklad dopravu, budovy, poľnohospodárstvo, odpad.

¹⁴ COM/2018/716 final.

Ilustrácia 4: Ciele v oblasti spoločného úsilia a emisií skleníkových plynov členských štátov do roku 2030 s existujúcimi a plánovanými opatreniami (Zdroj: výpočty Komisie vychádzajúce z informácií z návrhov NECP).

Tieto úvahy vychádzajú z predpokladu, že všetky členské štáty dodržia **pravidlo nulového dlhu v prípade využívania pôdy, zmeny vo využívaní pôdy a lesného hospodárstva, t. j. že emisie neprekročia odstránenie emisií**. Ak toto odvetvie vytvorí čisté emisie, tieto emisie by bolo treba kompenzovať využívaním kvót z odvetví, na ktoré sa vzťahuje spoločné úsilie.

2.1.4. Prepojenia elektrických sietí

Prepojenia medzi národnými trhmi predstavujú prostriedky na dobudovanie vnútorného trhu Únie s elektrinou, zabezpečujú bezpečnosť dodávok, využívajú úplný potenciál energie z obnoviteľných zdrojov a zjednodušujú prepájanie a integráciu odvetví.

Päť členských štátov (**Česko, Nemecko, Grécko, Španielsko a Portugalsko**) vo svojich návrhoch NECP jasne uvádza úroveň prepojenosti elektrických sietí, ktorú chcú dosiahnuť do roku 2030. Niekoľko ďalších členských štátov (**Belgicko, Bulharsko, Francúzsko, Litva, Luxembursko, Malta, Holandsko, Slovensko, Fínsko a Švédsko**) uvádza plánovanú úroveň prepojenosti elektrických sietí v roku 2030. Návrhy NECP často zohľadňujú proces stanovený nariadením o transeurópskej energetickej sieti (TEN-E) pri identifikovaní a podpore realizácie infraštruktúrnych projektov spoločného záujmu na európskej úrovni, ktoré sú nevyhnutné na dosiahnutie cieľov prepojenosti uvedených v nariadení o riadení. Štvrtý zoznam projektov spoločného záujmu – ktorý bude prijatý v októbri 2019 na základe objektívneho a inkluzívneho procesu na európskej úrovni – bude mať za cieľ bojovať proti zvyšným prekážkam na vnútornom trhu s energiou, napríklad medzi Pyrenejským polostrovom a zvyškom Európy alebo v juhovýchodnej Európe.

Pri dokončovaní svojich NECP by členské štáty, ktoré v súčasnosti dosahujú menej ako 15 % prepojenosť elektrických sietí, mali uviesť svoj cieľ prepojenosti elektrických sietí v roku 2030. Členské štáty, ktoré už prekračujú túto prahovú hodnotu, by mali zvážiť svoju úroveň prepojenosti predpokladanú do roku 2030 v kontexte udržania primeranosti svojej elektrickej siete vzhľadom na očakávaný významný rozvoj energie z obnoviteľných zdrojov¹⁵. Konečné NECP by mali obsahovať prepojenie medzi očakávaným vývojom infraštruktúry a potrebnými krokmi na zabezpečenie toho, aby tieto prepojenia boli k dispozícii na trhu na účel cezhraničného obchodovania s elektrinou v súlade s príslušnými právnymi predpismi.

2.2. Hlavné zistenia týkajúce sa každého z piatich rozmerov návrhov NECP

2.2.1. Dekarbonizácia (skleníkové plyny a energia z obnoviteľných zdrojov)

A) Emisie skleníkových plynov a ich odstraňovanie

¹⁵ V oboch prípadoch je nutné zohľadniť nadchádzajúci 10-ročný plán rozvoja siete (TYNDP) a výberové konania projektov spoločného záujmu.

V prípade viacerých návrhov NECP by bolo užitočné, keby obsahovali podrobnejšie informácie o stratégii, ktorou sa treba riadiť v záujme dosiahnutia cieľov, na ktoré sa nevzťahuje ETS, počas celého obdobia rokov 2021 - 2030 vrátane odhadov trajektórie znižovania emisií založenej na najnovších údajoch a zamýšľaného využívania flexibility, ako to už urobili napríklad **Írsko** a **Lotyšsko**. Prostredníctvom možnosti prenosu emisných kvót medzi členskými štátmi¹⁶ má niekoľko členských štátov možnosť mobilizovať financovanie z iných členských štátov na modernizáciu svojho hospodárstva, napr. investovaním do energetickej efektívnosti budov alebo úplným realizovaním ich potenciálu nákladovej efektívnosti energie z obnoviteľných zdrojov v sektoroch, na ktoré sa nevzťahuje ETS. Lepšia dvojstranná spolupráca medzi členskými štátmi umožní, aby Únia dosiahla svoje ambiciózne ciele do roku 2030 nákladovo efektívnym spôsobom.

Doprava je zodpovedná približne za štvrtinu emisií skleníkových plynov v Únii a je najväčším odvetvím z hľadiska emisií v rámci cieľov členských štátov, na ktoré sa nevzťahuje ETS. **Je preto potrebné, aby bola v centre NECP.** Väčšina členských štátov stanovila opatrenia na zníženie emisií v odvetví dopravy. Niektoré členské štáty už spájajú kvantifikované ciele zníženia emisií s plánovanými opatreniami. Konečné NECP umožnia členským štátom vyvinúť ešte integrovanejší prístup pre odvetvie dopravy. Členské štáty by mali byť vo svojich konečných plánoch konkrétnejšie a v prípade niekoľkých z nich je ešte potrebné, aby vyčíslili očakávané vplyvy. Elektromobilita často patrí medzi presadzované ciele, ale opatrenia často nie sú opísané veľmi podrobne. Plánovanie a investovanie do zodpovedajúcej infraštruktúry pre alternatívne palivá bude veľmi dôležité na to, aby výrobcovia osobných automobilov, dodávok a nákladných automobilov dosiahli normy výkonnosti týkajúce sa emisií CO₂ na roky 2025 a 2030 a aby sa znížili účty vodičov a dopravcov za pohonné hmoty. Je potrebné garantovať účinnú koordináciu pri postupnom zavádzaní inteligentných dopravných systémov. NECP by takisto mali byť pre niektoré štáty príležitosťou na stanovenie krokov vedúcich k reštrukturalizácii zdaňovania tak, aby prispievalo k našim politickým cieľom v odvetví dopravy.

Príklady osvedčených postupov – politiky a opatrenia v odvetví dopravy

Rakúsky a **španielsky** návrh NECP obsahuje dobré príklady spôsobu spájania kvantifikovaných cieľov zníženia emisií v odvetví dopravy s podpornými politikami a opatreniami na ich dosiahnutie. Napríklad **Taliansko** poskytuje značnú mieru podrobností o plánovaných opatreniach a prekračuje povinný cieľ obnoviteľných zdrojov energie v prípade dopravy. Aj keď niekoľko členských štátov stanovilo orientačné ciele v oblasti elektromobility, **Slovinsko** svoj cieľ podopiera konkrétnymi opatreniami vrátane kvantifikácie potrebnej nabíjacej infraštruktúry.

¹⁶ Článok 5 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2018/842 z 30. mája 2018 o záväznom ročnom znižovaní emisií skleníkových plynov členskými štátmi v rokoch 2021 až 2030, ktorým sa prispieva k opatreniam v oblasti klímy zameraným na splnenie záväzkov podľa Parížskej dohody, a o zmene nariadenia (EÚ) č. 525/2013, Ú. v. EÚ L 156, 19.6.2018, s. 26–42.

Európske budovy sa podieľajú na energetickej spotrebe 40 % a na emisiách skleníkových plynov približne 15 %. Návrhy NECP sa vzťahujú na toto odvetvie najmä v kontexte jeho úlohy v dosahovaní príspevkov energetickej efektívnosti a energie z obnoviteľných zdrojov. Potenciál opatrení na zvýšenie efektívnosti, pomocou ktorých by sa dosiahli nákladovo efektívne zníženia emisií a zároveň by sa znížili účty za energie pre domácnosti a zvýšila zamestnanosť v odvetví stavebníctva, by mohol byť v niektorých členských štátoch skúmaný rýchlejšie.

Podľa právnych predpisov Únie prijatých v máji 2018¹⁷ členské štáty EÚ musia zabezpečiť, že emisie skleníkových plynov z **využívania pôdy, zmien vo využívaní pôdy a lesného hospodárstva** (LULUCF) budú vyvážené aspoň rovnocenným odstránením CO₂ z atmosféry v období od roku 2021 do roku 2030. S ďalším potenciálom odstraňovania, ktorý po prepočítaní zodpovedá 2 % emisií skleníkových plynov, bude musieť sektor LULUCF rastúcou mierou prispieť k dosiahnutiu klimatických cieľov Únie v nasledujúcich desaťročiach, napr. prostredníctvom lepšej sekvestrácie CO₂ z atmosféry a zároveň zvyšovať produkciu a účinné využívanie biomasy na širokú škálu účelov použitia s náležitým zohľadnením obáv týkajúcich sa biodiverzity a kvality ovzdušia. **Dánsko a Francúzsko** sú príkladmi členských štátov, ktoré uvádzajú stratégiu alebo osobitné informácie o politikách a opatreniach, napr. na podporu súkromného zalesňovania na poľnohospodárskej pôde, ktoré môžu udržateľným spôsobom zlepšovať zachyt uhlíka a zároveň podporovať biohospodárstvo a ktoré môžu poskytnúť ďalšie stimuly pre poľnohospodárov a lesníkov na zlepšenie obhospodarovania pôdy a udržateľné zvýšenie produktivity. Inak sú súvisiace informácie v návrhoch NECP obmedzené. Úplné posúdenie toho, či emisie presahujú odstraňovanie, bude možné len ak členské štáty poskytnú podrobnejšie informácie o započítavaní LULUCF a využívaní flexibility. Tieto informácie do určitej miery poskytlo **Česko, Dánsko a Írsko**.

Kľúčovým prvkom v tomto smere je stanovenie transparentných a presných lesných referenčných úrovní na účel náležitého započítavania emisií alebo odstraňovania CO₂ z obhospodarovania lesov. Národné lesohospodárske plány započítavania predstavujú nástroj na tento účel a členské štáty by ich mali preskúmať do 31. decembra 2019 na základe technických odporúčaní predložených s týmto oznámením¹⁸. Vďaka tomu budú môcť byť v celom rozsahu a jednotne použité v konečných NECP, najmä so zreteľom na plánovanie flexibility smerom k odvetviam, na ktoré sa vzťahuje spoločné úsilie.

Relevantnosť **iných odvetví, napríklad poľnohospodárstva odpadového hospodárstva a priemyslu** pre emisie z odvetví, na ktoré sa nevzťahuje EU ETS, sa medzi členskými štátmi líši. Táto skutočnosť by sa mala premietnuť do plánovania

¹⁷ Nariadenie (EÚ) 2018/841 o začlenení emisií a odstraňovania skleníkových plynov z využívania pôdy, zo zmien vo využívaní pôdy a z lesného hospodárstva do rámca politík v oblasti klímy a energetiky na rok 2030, ktorým sa mení nariadenie (EÚ) č. 525/2013 a rozhodnutie č. 529/2013/EÚ.

¹⁸ Zároveň s návrhmi NECP členské štáty predložili národné lesohospodárske plány započítavania (NFAP) vrátane svojej národnej lesnej referenčnej úrovne. V apríli 2019 skupina zložená okrem iných z technických špecialistov z členských štátov, MVO a výskumných organizácií vykonala prvé posúdenie NFAP. Vo výsledných technických odporúčaní [SWD(2019) 213] je zohľadnená všeobecne vysoká kvalita predložených plánov, pričom sa upozorňuje na niektoré prístupy krajín, ktoré si budú vyžadovať ďalšiu dôkladnú analýzu.

politik a opatrení, ako to robí napríklad **Írsko** v prípade poľnohospodárstva. Pre odvetvie poľnohospodárstva sa v návrhu Komisie na spoločnú poľnohospodársku politiku (SPP) po roku 2020 zvyšuje úroveň klimatickej a environmentálnej ambície, pričom sa očakáva, že aspoň 40 % celkového finančného krytia SPP bude klimaticky relevantných. Okrem toho Komisia navrhla tzv. ekologické režimy, ktoré členským štátom poskytnú príležitosť podporiť širokú škálu zmierňujúcich a adaptačných opatrení lepšie prispôsobených osobitným miestnym potrebám. V návrhu Komisie sa takisto stanovuje, že členské štáty by pri navrhovaní svojich strategických plánov SPP mali zohľadniť národné nástroje plánovania v oblasti životného prostredia a klímy v príslušných legislatívnych nástrojoch EÚ vrátane NECP. V tomto zmysle bude veľmi dôležité, aby konečné NECP obsahovali konkrétne informácie o plánovaných opatreniach na zníženie emisií v odvetviach poľnohospodárstva a lesného hospodárstva, ktoré by SPP mohla podporiť, napr. prostredníctvom podpory na testovanie poľnohospodárskych systémov na zníženie emisií CO₂.

V odvetví **energetiky**, ktoré je zodpovedné približne za 25 % emisií skleníkových plynov, sa politiky dekarbonizácie členských štátov zameriavajú na zvýšené využívanie elektrickej energie z obnoviteľných zdrojov a postupné vylúčenie uhlia z výroby elektrickej energie.

Na ceste k postupnému vylúčeniu uhlia v Európe?

Niekoľko členských štátov zavádza alebo potvrdzuje ambiciózne ciele a harmonogramy postupného vylúčenia používania uhlia na účel výroby elektrickej energie. **Francúzsko** to má v pláne vykonať do roku 2022. **Taliansko** a **Írsko** do roku 2025. **Dánsko**, **Španielsko**, **Holandsko**, **Portugalsko** a **Fínsko** do roku 2030. **Nemecko** takisto uviedlo, že stanoví dátum ukončenia používania elektrickej energie pochádzajúcej z uhlia. Členské štáty, ktoré aktívne postupne ukončujú používanie uhlia, sa vyzývajú, aby poskytli podrobnejšie informácie o tom, ako zamýšľajú presadzovať tieto ciele a či plánujú využiť možnosť zrušenia kvót EU ETS. Takisto sa treba zaoberať opatreniami na pomoc zamestnancom a rodinám, ktorých sa dotýka postupné vylúčenie uhlia.

Dekarbonizácia **priemyslu**, ktorý sa na emisiách skleníkových plynov podieľa približne 15 %, sa v návrhoch NECP rieši oveľa menej než energetický sektor. V týchto priemyselných odvetviach sa v nasledujúcom desaťročí bude musieť zrýchliť vývoj technológií a inovácie, aby sa znížila uhlíková stopa priemyslu. V tomto procese budú musieť vlády plniť svoju úlohu, napr. zodpovedajúcim uplatňovaním pravidiel o štátnej pomoci. Čím skôr členské štáty objasnia svoje ciele, tým skôr bude odvetvie schopné využívať najlepšie dostupné postupy, možnosti elektrifikácie a nové technologické príležitosti, ktoré môžu pomôcť znížiť emisie skleníkových plynov.

Mnohé členské štáty so cieľmi v oblasti **adaptácie na zmenu klímy** ich zahrnuli do návrhov plánov a niektoré uviedli nové ciele. Niekoľko členských štátov sa podrobnejšie venuje adaptačným cieľom a opatreniam. **Írsky**, **litovský**, **poľský**, **slovenský** a **slovinský** návrh NECP sú príklady osvedčených postupov, ako pokryť adaptačné ciele a opatrenia. Len niekoľko členských štátov poskytuje podrobnosti o adaptácii na nepriaznivé vplyvy zmeny klímy súvisiace s bezpečnosťou dodávok energie Únie.

B) Energia z obnoviteľných zdrojov

Únia dosiahla v roku 2017 podiel energie z obnoviteľných zdrojov na úrovni 17,5 %, ale tempo rastu sa od roku 2014 spomalilo. Je veľmi dôležité zdvojnásobiť úsilie, aby sa dosiahol cieľ do roku 2030. Je potrebné, aby boli príspevky členských štátov k spoločnému cieľu do roku 2030 v NECP v celom rozsahu odôvodnené a aby boli podporené spoľahlivými politikami a opatreniami.

Vykurovanie a chladenie v súčasnosti predstavuje 50 % ročnej energetickej spotreby Únie. Podiel energie z obnoviteľných zdrojov v tejto oblasti v roku 2017 dosiahol 19,5 % a za uplynulých desať rokov stúpol len o šesť percentuálnych bodov. V NECP by malo byť zohľadnené ročné zvýšenie podielu energie z obnoviteľných zdrojov v sektore vykurovania a chladenia, ako sa stanovuje v smernici (EÚ) 2018/2001, a úloha odpadového tepla a chladu, aby tento sektor nákladovo efektívnym spôsobom prispieval k celkovému podielu energie z obnoviteľných zdrojov.

To isté platí pre odvetvie dopravy, v ktorom členské štáty musia vyžadovať od dodávateľov pohonných hmôt, aby do roku 2030 dodávali minimálne 14 % energie spotrebovanej v cestnej a železničnej doprave ako energiu z obnoviteľných zdrojov. Vďaka tomu bude priemysel mať istotu, pokiaľ ide o budúci dopyt na trhu.

Identifikovanie potenciálu energie z obnoviteľných zdrojov – príklady dobrej metodiky:

Pokiaľ ide o oddiel týkajúci sa národných cieľov, **český, írsky a taliansky** návrh NECP predstavujú dobré príklady úplnosti cieľov a trajektórií, ktoré treba zaradiť do konečných plánov. **Česko a Írsko** zahŕňajú príspevky každého odvetvia a príslušné technológie na ročnom základe a v absolútnych hodnotách. **Írsko** je jedným z veľmi mála členských štátov, ktoré zahŕňajú aj trajektórie dopytu po bioenergii a ponuky biomasy podľa suroviny a uvádza teplo z obnoviteľných zdrojov podľa príspevkov obnoviteľnej technológie rozdelené za sektory priemyslu, domácností a služieb. **Česko** poskytuje analýzu citlivosti o tom, ako by sa mohol príspevok obnoviteľných zdrojov pohybovať v dôsledku hospodárskeho rastu a dopytu po energii. **Taliansko** zahŕňa rozčlenenie cieľa dopravy so zohľadnením multiplikátorov vzťahujúcich sa na jednotlivé technológie.

Konečné plány by mali obsahovať **rozsiahle informácie o politikách a opatreniach, ktorými sa podporuje včasné dosiahnutie navrhnutých cieľov a príspevkov energie z obnoviteľných zdrojov.** V politikách a opatreniach je potrebné preukázať, že navrhované ciele a príspevky je možné dosiahnuť, najmä so zreteľom na prvý referenčný bod stanovený na rok 2022. Členské štáty by mali poskytnúť podrobné informácie o svojich systémoch podpory vrátane podrobných harmonogramov aukcií týkajúcich sa energie z obnoviteľných zdrojov a ich vývoja počas obdobia rokov 2021 – 2030. Systémy podpory by mali podporovať dôveru investorov a znížiť náklady na vývoj energie z obnoviteľných zdrojov z dlhodobého hľadiska. S cieľom poskytnúť usmernenia účastníkom trhu a prilákať nové investície do výroby energie z obnoviteľných zdrojov by členské štáty mali podrobnejšie vyjadriť v hlavných politikách a opatreniach prvky, ako

sú i) očakávané výsledky, ii) orientačný harmonogram, iii) zdroj a výška potrebného rozpočtu.

Informácie o opatreniach na podporu vlastnej spotreby a komunít vyrábajúcich energiu z obnoviteľných zdrojov, ako aj o ustanoveniach podporujúcich prijímanie dohôd o nákupe energie a plánovaných aukciách sú kľúčové pre posilnenie prijatia energetickej transformácie občanmi, prilákanie súkromných investícií a umožnenie nákladovo efektívneho dosiahnutia cieľov. Okrem toho zjednodušenie administratívnych postupov, napríklad uľahčenie zavedenia kontaktných miest alebo zavedenia rýchlych postupov na modernizáciu bude veľmi dôležité v záujme využívania obnoviteľných zdrojov energie v ďalšom desaťročí.

Do roku 2021 bude zavedený nový mechanizmus financovania Únie v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov¹⁹ na podporu využívania energie z obnoviteľných zdrojov v celej Únii.

2.2.2. Energetická efektívnosť

Je potrebné, aby konečný plán bol rozsiahlejší a obsahoval jasnejšie informácie o trajektóriách energetickej spotreby. Lepšie vymedzenie celkového rámca vnútroštátnej politiky, o ktorý sa opierajú národné príspevky, je kľúčový na zabezpečenie dôveryhodnosti navrhovanej úrovne ambície, identifikácie rozdielov a najlepších postupov. Je potrebné podrobnejšie vysvetlenie rozsahu, časového rámca a očakávaných úspor energie z plánovaných politík a opatrení.

Platí to najmä pre vykonávanie povinných úspor energie a dlhodobej stratégie obnovy. Všetky členské štáty by do svojich konečných NECP mali zahrnúť informácie vyžadované v prílohe III k nariadeniu o riadení (povinné schémy energetickej efektívnosti a alternatívne politické opatrenia podľa článku 7 smernice o energetickej efektívnosti), pretože tým sa prispeje ku konsolidácii politického rámca a integrácii všetkých jeho zložiek. Zahrnutie dlhodobej stratégie pre obnovu budov poskytne komplexný prehľad o plánovaných akciách na obnovu vnútroštátneho fondu budov so zreteľom na nákladovo efektívnu transformáciu existujúcich budov na budovy s takmer nulovou spotrebou energie.

Okrem toho je potrebné identifikovať investičné potreby a zdroje financovania na mobilizáciu súkromných investícií do úspor energie a rastu trhu so službami energetickej efektívnosti. V konečných plánoch by mala byť hlbšie rozpracovaná úloha budov verejných orgánov a preskúmané spôsoby, akými by sa pomocou politík energetickej efektívnosti mohla riešiť energetická chudoba.

2.2.3. Energetická bezpečnosť

Energetická bezpečnosť je dôležitým rozmerom energetickej únie a teda NECP. Únia stále dováža viac ako polovicu všetkej primárnej energie, ktorú spotrebuje, čo má

¹⁹ V súlade s článkom 33 nariadenia o riadení bude mať mechanizmus dvojaký cieľ odstrániť akýkoľvek potenciálny rozdiel v porovnaní s orientačnou trajektóriou Únie pre energiu z obnoviteľných zdrojov a prispievať k podpornému rámcu podľa prepracovaného znenia smernice o energii z obnoviteľných zdrojov.

dôležité dôsledky z hľadiska nákladov na dovoz energie a zraniteľnosti voči narušeniam zásobovania a cenovým narušeniam.

Diverzifikácia zásobovania, zdrojov a trás dovozu sú kľúčové aspekty energetickej bezpečnosti. NECP by mali podnecovať efektívne investície do infraštruktúry podporujúce vnútroštátne ciele energetickej bezpečnosti a zároveň zohľadňovať synergie medzi rôznymi rozmermi plánov. NECP by mali podporovať dokončenie projektov plynovej infraštruktúry potrebných na to, aby mali všetky regióny prístup k terminálom LNG, najmä v **Chorvátsku** a **Grécku**, a aby sa všetkým členským štátom poskytol prístup k viacerým trasám zásobovania, najmä **Fínsku**, **Írsku**, **Rumunsku** a **Bulharsku**. NECP by takisto mali propagovať vývoj domácich zdrojov, v zásade obnoviteľných zdrojov, ako aj hlavných zložiek a surovín potrebných na dekarbonizáciu energeticky náročných priemyselných odvetví. Konkrétnejšie ciele s konkrétnymi harmonogramami by poskytovali lepšie informácie pre politické rokovanie o konečných NECP.

Stále rastúca výroba rôznych obnoviteľných zdrojov energie bude prinášať čoraz väčšie výzvy pre energetický systém. Aj keď zabezpečiť sústavnú rovnováhu medzi ponukou a dopytom (aj prostredníctvom zvýšeného prepájania odvetví) by mal predovšetkým trh, zvyšné riziká by sa mali riešiť koordinovane medzi členskými štátmi. V NECP by to malo byť zohľadnené. Náležité riešenie výzvy energetickej bezpečnosti znamená zaoberanie sa primeranosťou, zohľadnenie nielen dopytu a výroby na území členských štátov, ale aj na území prepojených členských štátov, ako aj dlhodobých klimatických cieľov.

Úloha nástrojov flexibility, napríklad reakcia na strane dopytu a skladovanie, je kľúčová na zabezpečenie energetickej bezpečnosti. Bude potrebné, aby členské štáty s existujúcimi alebo plánovanými kapacitnými mechanizmami na výrobu elektriny zohľadnili nové pravidlá podľa nového nariadenia o elektrine a aby v konečných NECP uviedli, ako to plánujú urobiť.

V prípade členských štátov, ktoré majú vo svojom energickom mixe jadrovú energiu, by sa v NECP mohli uviesť politiky na udržanie primeraných kapacít vo všetkých častiach jadrového zásobovacieho reťazca a zabezpečenie bezpečnosti zásobovania palivom.

Na účel **zabezpečenia odolnosti energetického systému** by členské štáty mali zabezpečiť vykonanie primeraných prepojení medzi konečnými NECP a núdzovými plánmi pre ropu, plyn a elektrinu. Vysoké úrovne digitalizácie zvyšujú riziko kybernetických útokov, čo by mohlo ohroziť bezpečnosť dodávok a/alebo ochranu údajov spotrebiteľov. Počítačová bezpečnosť predstavuje nový, vznikajúci prvok energetickej bezpečnosti, ktorým by sa mali zaoberať konečné plány, ako aj plány vyžadované podľa nariadenia o bezpečnosti plynových dodávok a nariadenia o pripravenosti na riziko v oblasti elektrickej energie. Členské štáty sa nabádajú, aby v konečnej verzii svojich NECP identifikovali iné druhy rizík, napríklad rizík spojených so zásobovaním surovinami, vplyvmi zmeny klímy alebo náhodnými hrozbami, hrozbami spôsobenými človekom, prírodnými alebo teroristickými hrozbami pre kritickú energetickú infraštruktúru.

2.2.4. Vnútorň trh s energiou

Plne integrovaný a dobre fungujúci vnútorný trh s energiou je potrebný na zabezpečenie dostupných cien energie, bezpečných dodávok energie a na umožnenie nákladovo efektívnej integrácie čoraz väčšieho množstva energie z obnoviteľných zdrojov. V NECP by malo byť objasnené, že je zavedený správny regulačný rámec na využitie výhod integrovanejších energetických trhov.

Pri transformácii energetických systémov Únie sa objavujú nové výzvy týkajúce sa flexibility, decentralizácie, regulovania stimulov investícií do infraštruktúry a hospodárskej súťaže. Je potrebné, aby NECP poskytovali podrobnejšie informácie o súčasnom stave vnútroštátnych trhov s elektrickou energiou a plynom a o tom, ako sa budú riešiť výzvy. Mali by byť zahrnuté konkrétne a merateľné vnútroštátne ciele týkajúce sa budúceho vývoja trhu, podporené náležitými politikami a opatreniami.

Ciele vnútorného trhu s energiou – osvedčené postupy: Vytvorenie spoločného regionálneho trhu s plynom medzi **pobaltskými štátmi a Fínskom** predstavuje príklad integrácie trhov uvedenej v príslušných návrhoch plánov, v ktorých je technická zložka – výstavba plynovodu Baltic Connector – podporená harmonizovanými pravidlami trhu. Krajiny, ktoré implementovali právne predpisy o trhu EÚ s plynom v najväčšom možnom rozsahu, majú aj najlikvidnejšie trhy a majú najväčší prospech z vnútorného trhu s energiou. NECP by mali poskytnúť užitočnú inventarizáciu pokroku smerom k vykonávaniu príslušných pravidiel trhu s plynom.

Je potrebné, aby ciele, programy a harmonogramy **reforiem trhu s energiou**, ktoré členské štáty stanovia v NECP, boli v súlade s právnymi predpismi prijatými v rámci balíka opatrení v oblasti čistej energie pre všetkých Európanov a s existujúcimi sieťovými predpismi a usmerneniami. Vzhľadom na jeho dôležitosť pre európsku bezpečnosť dodávok, primeranosť výroby a fungovanie trhu je potrebné umožniť spoľahlivý prístup k primeranej prepojovacej kapacite na obchodovanie s elektrinou a plynom cezhranične. NECP a „plány vykonávania“ vyžadované nariadením o elektrine²⁰ by mali byť v úplnom súlade. Je takisto potrebné, aby sa v NECP zohľadnili monitorovacie správy národných regulačných orgánov a Agentúry pre spoluprácu regulačných orgánov v oblasti energetiky (ACER).

NECP by mali podporovať reformy veľkoobchodných trhov. NECP predstavujú pre členské štáty príležitosť zahrnúť koncepcie integrácie energetických systémov a prepájania odvetví zameraných viac na budúcnosť vrátane ďalšej integrácie odvetvia energetiky, plynárenstva a teplárenstva, pretože sa stávajú základom dekarbonizovaného energetického systému.

Energetické dotácie. Je maximálne dôležité, aby sa verejné zdroje vynakladali súdržným a nákladovo efektívnym spôsobom a aby sa zároveň nenarúšal trh s energiou a aby sa stimulovali investície do transformácie a inovácií čistej energie. Je veľmi dôležité mať

²⁰ V súlade s požiadavkami nariadenia o elektrine v prípade členských štátov, ktoré plánujú začať alebo pokračovať s kapacitnými mechanizmami, a ktoré preto potrebujú modernizovať svoje trhy.

dobrý prehľad o explicitných a implicitných energetických dotáciách a budúcich plánoch, aby sa mohli postupne rušiť tie, ktoré neprispievajú k dlhodobým cieľom. Aj keď sa vo väčšine návrhov NECP čiastočne riešila otázka energetických dotácií, v konečných plánoch by mali byť systematicky opísané a kvantifikované všetky druhy týchto dotácií od grantov, systémov podpory, daňových výhod po dotácie vyplývajúce z regulačných povinností, na základe existujúcich medzinárodne používaných vymedzení. V tomto smere je dobrým príkladom NECP, ktorý predložilo **Taliansko**. Je dôležité, aby všetky členské štáty v konečných NECP uviedli svoje budúce úsilie a harmonogramy postupného zrušenia dotácií na fosílna palivá a zároveň zohľadnili vplyv, ktorý to môže mať na zraniteľné skupiny spotrebiteľov.

NECP by mali podporiť zavedenie výhl'adových politík zameraných na rozvoj konkurencieschopných maloobchodných trhov v Európe, ktoré spotrebiteľom umožnia využiť výhodu inteligentných infraštruktúr. V oblasti flexibility systému a účasti spotrebiteľov sa v podstatnom počte návrhov NECP uvádza využívanie inteligentných meračov s konkrétnym a merateľným cieľom. Do konca roka 2017 bolo približne 37 % domácností v EÚ vybavených inteligentným elektromerom a 7 členských štátov dokončilo svoje vnútroštátne postupné zavádzanie. Je potrebné, aby sa v NECP zohľadňovali aktualizácie existujúceho rámca, ako boli zavedené v balíku opatrení v oblasti čistej energie pre všetkých Európanov, s cieľom, aby mali koncoví spotrebiteľia prístup k inteligentnému meraču. V NECP by mali byť uvedené plánované opatrenia, ktoré občanom a podnikom (najmä MSP) umožňujú mať väčšiu kontrolu nad svojou spotrebou elektriny a jej nákladmi, napríklad zmluvy s dynamickými cenami.

V NECP je takisto potrebné zabezpečiť a propagovať zlepšenie postavenia, zvýšenie informovanosti a ochranu spotrebiteľov, pričom sa v nich takisto môže zaviesť štruktúrovanejší prístup k riešeniu problémov energetickej chudoby (pozri tiež oddiel 2.3.5).

2.2.5. Výskum, inovácie a konkurencieschopnosť

Výskum a inovácie sú veľmi dôležité, aby Únia dosiahla ambiciózne energetické a klimatické ciele a aby zabezpečila bezpečnosť, spoľahlivosť a odolnosť dodávok energie. Zároveň je potrebné, aby EÚ zabezpečila **konkurencieschopné prostredie pre svoj priemysel**. Oba procesy by mali ísť ruka v ruku. V rámci stratégie energetickej únie sa v Európskom strategickom pláne pre energetické technológie a v oznámení o urýchlenní inovácií v oblasti čistej energie²¹ identifikovali strategické priority výskumu a inovácií a opatrenia potrebné na úrovni EÚ na urýchlenní tejto transformácie energetického systému nákladovo efektívnym spôsobom. Zámerom NECP je takisto konkrétne stanoviť, ktoré z týchto cieľov sa presadzujú na vnútroštátnej úrovni, a tak účinne pretaviť Európsky strategický plán pre energetické technológie do vnútroštátnych cieľov a opatrení.

²¹ COM(2016) 763 final.

Je potrebné, aby členské štáty vynaložili viac úsilia na integráciu výskumu, inovácií a konkurencieschopnosti do svojich NECP. V NECP by mali byť stanovené politiky osobitne zamerané na priority v oblasti energie a klímy vrátane programov pre výskum a inováciu a súvisiace ciele financovania a využívanie financovania a nástrojov financovania Únie. V NECP by sa malo zväziť, ako môžu plánované vnútroštátne verejné investície podporiť prijímanie dostupných technológií na trhu a rozsiahle využívanie nových prelomových technológií a ich integráciu do energetického systému. Je takisto potrebná vhodná infraštruktúra, ktorá by mohla podporiť prechod ku klimatickej neutralite pre energeticky náročné automobilové a stavebné odvetvie. Takisto by sa mal rozvíjať príspevok vnútroštátnych inovačných/priemyselných ekosystémov k budovaniu európskych strategických udržateľných hodnotových reťazcov (napr. batérie, vodík, vznikajúce biologické výrobky, ekologické, prepojené a autonómne jazdenie, tepelné čerpadlá, integrované systémy energetického manažérstva).

Na základe úspechu programu Horizont 2020 bude program Horizont Európa (2021 – 2027) zefektívňovať a racionalizovať financovanie Únie na výskum a inovácie s cieľom zvýšiť jeho relevantnosť a vplyv smerom k intenzívnejšiemu využívaniu obnoviteľných zdrojov, energetickej efektívnosti a dekarbonizácii. Inovačný fond²² podporí investície vo všetkých členských štátoch, ktoré na trh prinášajú čisté inovatívne technológie.

Úsilie v oblasti výskumu a inovácií pre prechod na klimaticky neutrálne hospodárstvo do roku 2050

V strategickej dlhodobej vízii Komisie pre klimaticky neutrálne hospodárstvo – Čistá planéta pre všetkých²³ – sa upozornilo na potrebu rozsiahleho koordinovaného úsilia v oblasti výskumu a inovácií. Európsky výskum by sa mal zamerať na transformačné uhlíkovo neutrálne technológie v oblastiach ako energetika a doprava, vodík a palivové články, uskladňovanie energie, uhlíkovo neutrálna transformácia energeticky náročných priemyselných odvetví, obehové hospodárstvo, biohospodárstvo, inteligentné mestá a udržateľné zintenzívnenie poľnohospodárstva, akvakultúry a lesného hospodárstva.

2.3. Spol'ahľivosť, konzistentnosť návrhov NECP a zváženie politických interakcií

2.3.1. Je analytický rámec primeraný?

Dôkladnosť, dôveryhodnosť a spol'ahľivosť konečných NECP budú určujúce pre mieru, v ktorej budú schopné podporiť dosahovanie cieľov Európskej únie. Kvalita a dôveryhodnosť analytického rámca do veľkej miery závisí od prístupu modelovania, použitých zdrojov údajov, transparentnosti analýzy, ako aj od komplexného posúdenia navrhovaných politík a opatrení. Všetky tieto aspekty sú veľmi dôležité na preukázanie toho, do akej miery členské štáty dôsledne zvážili všetky hlavné faktory pri stanovovaní

²² Inovačný fond je investičný program Európskej únie s objemom približne 10 miliárd EUR, ktorý je financovaný prostredníctvom predaja kvót EU ETS.

²³ Čistá planéta pre všetkých – Európska dlhodobá strategická vízia pre prosperujúce, moderné, konkurencieschopné a klimaticky neutrálne hospodárstvo, COM/2018/773 final.

svojich cieľov a politík. Veľmi dôležitými aspektmi sú podrobné projekcie vyplývajúce z dôkladného modelovania, ako aj analýza vplyvu plánovaných politík a opatrení.

Porovnateľnosť NECP si vyžaduje používanie **spoločného prístupu k metrike** v čo najväčšej miere a zosúladenie základných ročných číselných údajov s nahlásenými údajovými bodmi. Aj keď vo väčšine návrhov NECP sú zaznamenané hlavné predpoklady a zdroje údajov, **úplnosť informácií** sa ešte dá zlepšiť. Komisia ponúkla pomoc a spoločné formuláre na zabezpečenie jednotnosti a úplnosti. Členské štáty by v maximálnom možnom rozsahu mali používať oficiálne štatistiky Eurostatu. Toto plánovanie poskytuje možnosť ďalšieho zlepšovania koordinácie medzi orgánmi zodpovednými za štatistiku v oblasti energie a klímy.

2.3.2. Ako boli zohľadnené interakcie medzi rozmermi Európskej únie?

Aby bol možný prechod na čistú energiu, členské štáty by mali posúdiť a náležite riešiť interakcie medzi rôznymi rozmermi. **NECP by mali umožniť štruktúrované posúdenie vplyvov vnútroštátnych politík a interakciu medzi európskymi a vnútroštátnymi opatreniami v oblasti energie a klímy.** V posúdeniach vplyvu by sa mohlo uvádzať systematickejšie posúdenie interakcií medzi politikami, napr. medzi politikou energetickej efektívnosti a energetických infraštruktúr alebo politických vplyvov so zreteľom na udržateľné využívanie biologickej energie na rôzne účely. Politické dôsledky posúdených interakcií a synergií medzi rôznymi politikami a cieľmi v oblasti energie a klímy by však mali byť hlbšie skúmané, najmä medzi bezpečnosťou dodávok, cieľmi vnútorného trhu s energiou a politikami energie z obnoviteľných zdrojov a energetickej efektívnosti.

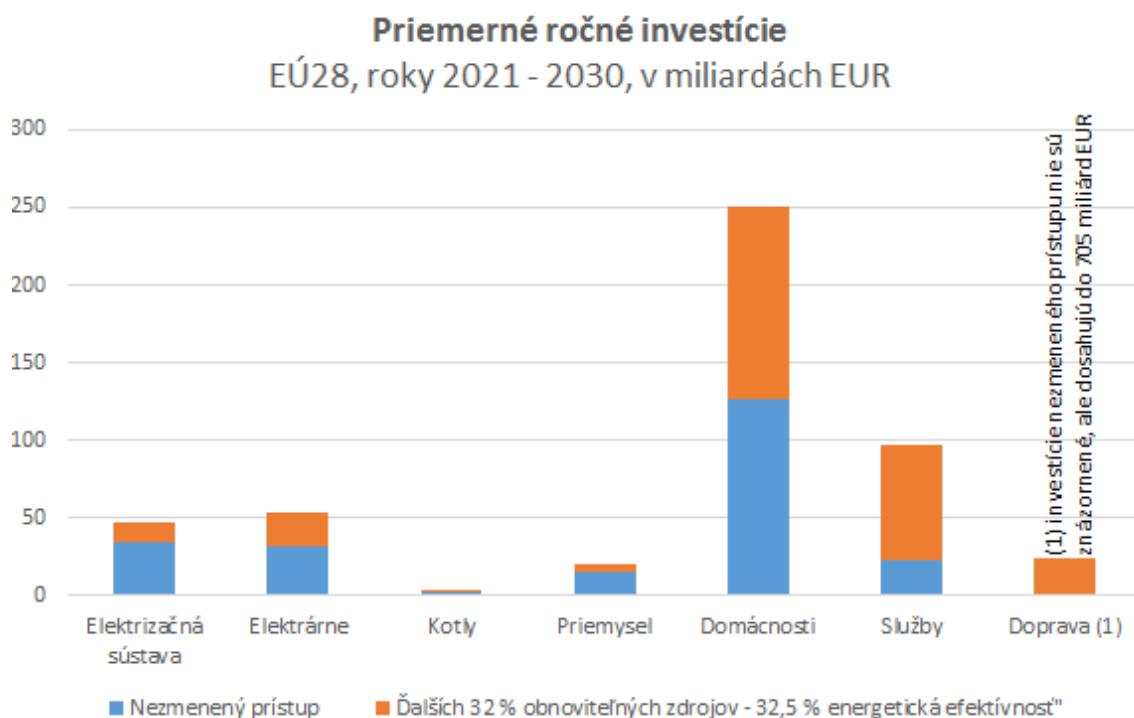
Napríklad digitálne technológie zásadne menia trh s energiou. Ak však nie sú správne zavedené, pozitívne účinky digitalizácie na znižovanie energetickej spotreby a emisií skleníkových plynov môžu byť vyvážené prudkým nárastom spotreby elektriny zo strany dátových centier a telekomunikačných sietí.

Zásada prvoradosti energetickej efektívnosti poskytuje jasný príklad prierezovej politiky. Vyplýva z nej, že orgány by si pred zavedením nových energetických politík alebo rozhodnutí o investíciách mali overiť, či by bolo možné dosiahnuť rovnaké ciele nákladovo efektívnejším spôsobom prostredníctvom energetickej efektívnosti. Niektoré návrhy NECP obsahujú konkrétne príklady týkajúce sa najmä toho, ako bola zohľadnená táto zásada s cieľom zabezpečiť pri navrhovaní opatrení v oblasti energetickej bezpečnosti jednotnosť medzi plánovaným vývojom dopytu po energii. V konečných NECP by malo byť podrobnejšie rozpracované uplatňovanie tejto zásady.

2.3.3. Ako môžu návrhy NECP vyvolať potrebné investície?

Prechod ku klimatickej neutralite znamená zásadnú zmenu našich hospodárstiev. **Identifikovanie investičných potrieb a zabezpečenie potrebného financovania** je

veľmi dôležité na dosiahnutie ročných ďalších investícií v objeme 260 miliárd EUR²⁴, ktoré sú potrebné na dosiahnutie cieľov EÚ v oblasti klímy a energetiky do roku 2030. NECP môžu predstavovať dôležitý nástroj na plánovanie vnútroštátnych investícií v oblasti energetiky a klímy. Verejné financovanie bude potrebné aj na modernizáciu digitálnych a udržateľných zručností, na posilnenie recyklačných zariadení a obnovu verejných budov, a na udržiavanie a obnovu infraštruktúry. Koordinácia nových investícií medzi verejnými orgánmi, súkromnými sektormi a občanmi zefektívni financovanie, zabráni uviaznutým aktívam a bude riešiť nové potreby podnikov a občanov.

Ilustrácia 5: Priemerná ročná potreba investícií v rokoch 2021 – 2030 (zdroj: modelovanie Komisie).

Európsky fond pre strategické investície²⁵, Nástroj na prepájanie Európy²⁶, európske štrukturálne a investičné fondy a iné existujúce iniciatívy úspešne dokázali podporovať investície do energie z obnoviteľných zdrojov a energetickej efektívnosti. Na základe nich sa v návrhoch Komisie na ďalší viacročný finančný rámec prebiehajúci v rokoch 2021 – 2027 predpokladá, že aspoň 25 % finančných prostriedkov Únie by malo prispieť k zmierneniu zmeny klímy a adaptácii na ňu. Očakáva sa, že s cieľom mobilizovať súkromný kapitál do udržateľných investícií sa 30 % celkového finančného krytia

²⁴ Číselný údaj odvodený zo scenára EUCO32-32.5 (v súlade s kľúčovými technologickými predpokladmi scenárov skupiny EUCO, pozri <https://ec.europa.eu/energy/en/data-analysis/energy-modelling/euco-scenarios>).

²⁵ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2015/1017 z 25. júna 2015 o Európskom fonde pre strategické investície, Európskom centre investičného poradenstva a Európskom portáli investičných projektov a o zmene nariadení (EÚ) č. 1291/2013 a (EÚ) č. 1316/2013 – Európsky fond pre strategické investície.

Ú. v. EÚ L 169, 1.7.2015, s. 1–38.

²⁶ Nariadenie (EÚ) č. 1316/2013.

programu InvestEU²⁷ podporia klimatické ciele. V rámci jeho kapitoly Udržateľná infraštruktúra by príspevok k cieľom Únie v oblasti klímy a životného prostredia mal byť ešte vyšší (55 %). V rámci Nástroja na prepájanie Európy bol vyčlenený podiel finančných prostriedkov pridelený na podporu cezhraničných projektov v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov. Všetky členské štáty sa takisto nabádajú, aby využívali príjmy z aukcií EU ETS na financovanie investícií do znižovania a odstraňovania emisií, obnoviteľných zdrojov energie, energetickej efektívnosti, výskumu a inovácií pre čistú energiu a priemyselné technológie.

Identifikovanie a kvantifikácia očakávaných investičných potrieb a potenciálnych zdrojov financií tvorí veľmi dôležitú súčasť plnenia cieľov energetickej únie. Jedenásť členských štátov odhadlo buď **celkové investičné potreby** na dosiahnutie svojich cieľov, (**Francúzsko, Taliansko a Španielsko**), alebo **časti** svojich investičných potrieb (**Grécko, Fínsko, Maďarsko, Írsko, Taliansko, Lotyšsko, Poľsko a Rumunsko**), pričom poskytli rôzne úrovne podrobností o zdrojoch financií. Väčšina členských štátov do svojich návrhov NECP zahrnula niektoré konkrétne číselné údaje o investíciách.

Súčasne sa Európska komisia zaoberala touto témou v rámci **cyklu európskeho semestra na roky 2018 – 2019** s výrazným zameraním na investičné potreby členských štátov, a to v správach o krajine za rok 2019 a v návrhu odporúčaní Komisie pre jednotlivé krajiny v rámci semestra 2019 vydaných 5. júna 2019, v ktorých väčšina členských štátov dostala odporúčania týkajúce sa dôležitosti investovania do energetickej efektívnosti, energie z obnoviteľných zdrojov a/alebo opatrení v oblasti klímy. V tomto posúdení návrhov NECP sa zohľadňujú tieto najnovšie zistenia a odporúčania európskeho semestra.

Viacero členských štátov už vytvára prepojenie medzi NECP a odporúčaniami pre jednotlivé krajiny v rámci európskeho semestra a všetky členské štáty by toto prepojenie²⁸ mali zabezpečiť. Všeobecnejšie by mal pokračovať dialóg na maximalizovanie jednotnosti a synergií medzi politikami v oblasti energetiky a klímy a európskym semestrom, ako kľúčovým nástrojom podpory štrukturálnych reforiem. V tejto súvislosti je dôležité spoľahlivé makroekonomické posúdenie navrhovaných politík a opatrení v konečnom NECP na pochopenie celkových hospodárskych dôsledkov plánovaných politík. Dosiahnutý pokrok smerom k dokončeniu NECP poskytne informácie pre správy o krajinách v rámci európskeho semestra 2020.

Komisia navrhla²⁹, aby sa vo **fondoch politiky súdržnosti** zohľadnili vnútroštátne a regionálne potreby, ktoré sa identifikujú v NECP. Priority pre investície identifikované

²⁷ COM/2018/439 final.

²⁸ V nariadení o riadení sa výslovne uvádza, že členské štáty by mali zabezpečiť, aby ich integrované národné energetické a klimatické plány brali do úvahy najnovšie odporúčania pre jednotlivé krajiny vydané v kontexte európskeho semestra.

²⁹ Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa stanovujú spoločné ustanovenia o Európskom fonde regionálneho rozvoja, Európskom sociálnom fonde plus, Kohéznom fonde a Európskom námornom a rybárskom fonde a rozpočtové pravidlá pre uvedené fondy, ako aj pre Fond pre azyl a migráciu, Fond pre vnútornú bezpečnosť a Nástroj pre riadenie hraníc a víza, COM/2018/375 final - 2018/0196 (COD).

v správach o krajine v rámci cyklu európskeho semestra 2019 a uvedené v návrhoch NECP sú doplnkové. Osobitne relevantná bude podpora, ktorá môže pomôcť vybudovať kapacitu pre miestne, regionálne a vnútroštátne orgány, poskytnúť technickú pomoc a cezhraničnú spoluprácu. Počas obdobia rokov 2021 – 2027 sa pozornosť bude výrazne sústrediť na prechod na čistú a spravodlivú energiu, výskum a inovácie a priemyselnú transformáciu založenú na inteligentnej špecializácii, medziodvetvovom prepojení priemyselných klastrov a podpore pre medziregionálnu spoluprácu v inovačných činnostiach. Okrem toho v návrhoch Komisie je prijatie úplného NECP „základnou tematickou podmienkou“ umožňujúcou prístup k Európskemu fondu regionálneho rozvoja a Kohéznemu fondu, osobitne pre investície v oblasti energetickej efektívnosti a energie z obnoviteľných zdrojov.

2.3.4. Ako môžu návrhy NECP podporiť konkurencieschopnosť Únie?

Je potrebné, aby odteraz do roku 2030 každý členský štát **vytvoril správne rámcové podmienky na vývoj strategických hodnotových reťazcov**, aby bol pripravený na ďalší investičný cyklus a podporil klimatickú neutralitu do roku 2050. Návrhy NECP by všeobecne mohli viac využívať podrobnejší prehľad spôsobu, ktorým členské štáty zamýšľajú podporovať tieto podmienky, koordinovaním politík a opatrení určených na nákladovo efektívnu podporu priemyselnej transformácie smerom ku klimaticky neutrálnemu, obehovému a udržateľnému priemyslu odteraz do roku 2030. Tieto rámcové podmienky by mali pôsobiť ako faktory zmeny v prospech spoločnosti a planéty bez straty konkurenčnej výhody európskeho priemyslu.

Všeobecnejšie by NECP mali pomôcť **určiť a rozvíjať konkurenčné výhody členských štátov**, a zároveň náležite posúdiť vplyv navrhovaných opatrení. Jasnejšia analýza makroekonomických vplyvov navrhovaných politík a výziev v oblasti konkurencieschopnosti, ktorým čelia odvetvia, je veľmi dôležitá v záujme úspešného riadenia energetického a klimatického prechodu. Prístup navrhnutý niekoľkými členskými štátmi, aby sa začal široký priemyselný postup konzultácií v tomto smere, predstavuje dobrý prístup.

Politikou hospodárskej súťaže sa zabezpečuje, aby sa vládne výdavky na podporu prechodu na energiu s nízkymi emisiami a čistú energiu vynakladali efektívne a nevytvárali narušenia na vnútornom trhu s energiou. Aj keď NECP nenahrádzajú existujúce právne požiadavky z hľadiska notifikácie, mohli by byť užitočné na určenie budúcich potrieb predchádzajúcej notifikácie štátnej pomoci. Je takisto potrebné, aby členské štáty zabezpečili dodržiavanie medzinárodných záväzkov v politikách a opatreniach, najmä v súvislosti s dohodami WTO.

2.3.5. Ako návrhy NECP podporujú spravodlivý prechod?

Plánovaná transformácia našich hospodárstiev si bude vyžadovať integrovaný prístup na dôsledné posúdenie sociálnych, územných vplyvov a vplyvov na zamestnanosť v krátkodobom horizonte a z dlhodobého hľadiska. Toto posúdenie je základom komplexného politického mixu na zabezpečenie spravodlivého prechodu. Verejné financovanie modernizácie zručností, výskumu, inovácií, infraštruktúry a sociálnej ochrany musí byť zosúladené s novými potrebami spoločnosti.

Aby boli energetické a klimatické plány EÚ úspešné, od počiatku musí byť zahrnutý sociálny rozmer. Tým sa prispeje k zabezpečeniu sociálne spravodlivého a vyváženého prechodu, a to aj vo vidieckych oblastiach, a v konečnom dôsledku k sociálnemu prijatí a verejnej podpore reforiem, najmä v prípade rozsiahlych projektov a prelomových technológií.

V prípade potreby zmierňujúcich alebo kompenzačných opatrení, aj na účel zníženia energetickej chudoby, ich treba zaradiť do reforiem a v NECP by sa na ne malo upozorniť.

Energetickou chudobou je stále postihnutých takmer 50 miliónov ľudí v celej Únii. V NECP by sa energetická chudoba mala riešiť štruktúrovanejším spôsobom, počnúc posúdením počtu domácností trpiacich energetickou chudobou, ako aj ich hlavnými charakteristikami (zloženie, úrovne príjmov atď.) a ich potenciálnou geografickou koncentráciou³⁰. V prípade, že je počet významný alebo ak ťažkostiam čelia osobitné skupiny alebo regióny, mal by sa určiť orientačný cieľ na zníženie energetickej chudoby v spojení s príslušnými cieľovými skupinami, politikami a opatreniami, ako aj potenciálnymi zdrojmi financovania. Určité pozitívne prvky sa už nachádzajú v niekoľkých návrhoch NECP. Napríklad **Grécko** stanovuje osobitné ciele, pričom posúdenia **Talianska, Malty a Fínska** obsahujú dostatočnú mieru podrobností.

Európsky sociálny fond (ESF+) a program v oblasti zručností pre Európu sú tiež dôležité nástroje sprevádzajúce prechod na nízkouhlíkové hospodárstvo a energetickú transformáciu. Spolu s Európskym pilierom sociálnych práv ďalej pomáhajú zabezpečiť, aby sa ľuďom poskytovali rovnaké príležitosti a prístup k trhu práce, ktorý podlieha zmenám požiadaviek na zručnosti a odvetvového zloženia. V pilieri sa upozorňuje najmä na právo na rekvalifikáciu, preškolenie, zvyšovanie úrovne zručností a sociálnu ochranu – to všetko sú veľmi dôležité prvky spravodlivého prechodu.

Zároveň je modernizačný fond, financovaný EU ETS, určený na modernizáciu energetických systémov desiatich členských štátov s nižšími príjmami a takisto pomôže posilniť prechod na klimaticky neutrálne hospodárstvo, pričom zároveň podporí vzostupnú konvergenciu.

Komisia bude ďalej skúmať možné synergie s inými iniciatívami zameranými na riešenie výziev v oblasti prechodu na čistú energiu a potenciálu na konkrétnych európskych územiach, napríklad Dohovorom primátorov a starostov EÚ o klíme a energetike, iniciatívou Čistá energia pre ostrovy EÚ, stratégiou Komisie k najvzdialenejším regiónom, Európskou alianciou pre batérie a iniciatívou Uhoľný región v procese transformácie.

2.3.6. Ako návrhy NECP súvisia s environmentálnymi politikami?

³⁰ Významný podiel domácností vystavených energetickej chudobe tvoria napr. domácnosti so stredným príjmom [na základe údajov štatistiky EÚ o príjmoch a životných podmienkach (EU-SILC)].

Opatrenia v oblasti energetiky a klímy môžu prinášať výhody pre **kvalitu ovzdušia**. Riešenie **straty biodiverzity a zmeny klímy** sú politiky, ktoré musia fungovať spoločne. Výhody **obehového hospodárstva** pre dekarbonizáciu sú všeobecne uznané.

Niektoré členské štáty už začlenili tieto prvky do svojich návrhov NECP. Členské štáty by mali zabezpečiť konzistentnosť medzi svojimi NECP a národnými programami riadenia znečisťovania ovzdušia (NAPCP)³¹ vrátane ich kvantitatívnych aspektov, ako sa vyžaduje príslušnými právnymi predpismi. Prepojenia medzi energetickými a klimatickými stratégiami a ochranou biodiverzity, obehovým hospodárstvom, biohospodárstvom a efektívnosťou zdrojov by mali byť explicitne vyjadrené, pričom sa určia konkrétne opatrenia, posúdia sa ich vplyvy a v prípade vhodnosti sa stanovujú nápravné opatrenia. Napríklad väčšia miera opätovného použitia výrobkov a lepšia recyklácia určitých druhotných surovín môže znížiť dopyt po energii.

Komisia môže členským štátom pomôcť začleniť tieto aspekty do ich NECP prostredníctvom dialógov o politike a výmeny najlepších postupov s použitím nástrojov, napríklad dialógov o čistom ovzduší, misií účinného cyklu, TAIEX (nástroj technickej pomoci a výmeny informácií) peer2peer, akčných plánov pre obehové hospodárstvo, LIFE, usmernení o sústave Natura 2000 a energii z obnoviteľných zdrojov a klíme či podpory poskytovanej službou na podporu štrukturálnych reforiem.

3. ĎALŠIE KROKY – SMEROM KU KONEČNÝM NÁRODNÝM PLÁNOM

3.1. *Prebiehajúci iteratívny proces*

Analýza v tomto oznámení a odporúčania pre jednotlivé krajiny k návrhom NECP podporené pracovnými dokumentmi pre jednotlivé krajiny predstavujú prvé míľniky iteratívneho procesu na dokončenie NECP.

Od roku 2015 Európska komisia a členské štáty spoločne pracujú na vypracúvaní a predložení prvých návrhov NECP. V nasledujúcich mesiacoch bude Komisia pokračovať v technických výmenách s členskými štátmi a zintenzívni ich, a to aj prostredníctvom stretnutí technickej pracovnej skupiny a bilaterálnych stretnutí.

Dohodnuté ciele v oblasti energetiky a klímy do roku 2030 sú veľmi ambiciózne a vyžadujú si konkrétne úsilie v rámci celého hospodárstva. Návrhy NECP poskytujú spoločnú, dôkladnú a porovnateľnú platformu na zapojenie a rokovanie v celej únii s občianskou spoločnosťou, podnikmi, sociálnymi partnermi a orgánmi miestnej správy o spoločných výzvach a dlhodobých prioritách Únie v oblasti energetiky a klímy. Vďaka ich uverejneniu v čase predloženia sa tieto rokovania už začali transparentným spôsobom. Tieto interakcie by mali prispieť k zvýšeniu úrovne ambície konečných NECP, ako aj poskytnúť konkrétne príklady projektov a politík, ktoré sa budú realizovať v ďalších desiatich rokoch. Je potrebné, aby členské štáty zabezpečili,

³¹ Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/2284 zo 14. decembra 2016 o znížení národných emisií určitých látok znečisťujúcich ovzdušie, ktorou sa mení smernica 2003/35/ES a zrušuje smernica 2001/81/ES, Ú. v. EÚ L 344, 17.12.2016, s. 1 – 31. Národný program riadenia znečisťovania podľa článku 6 je hlavným riadiacim opatrením, pomocou ktorého členské štáty musia zabezpečiť, aby boli splnené záväzky týkajúce sa zníženia do roku 2020 a 2030.

že verejnosť bude mať príležitosť včas a účinne sa zúčastniť na príprave konečných plánov, ktoré by potom mali obsahovať zhrnutie názorov verejnosti.

Zároveň bude Komisia aj naďalej zabezpečovať účasť všetkých úrovní spoločnosti systematickým spôsobom, pričom zlepši silnejšie synergie medzi európskym, vnútroštátnym a miestnym úsilím prostredníctvom NECP. V druhom polroku 2019 a po ňom bude Európska komisia pokračovať v podpore inkluzívnej diskusie o NECP.

3.2. Priority na ďalších šesť mesiacov

Ďalších šesť mesiacov – do konca roka 2019 – bude veľmi dôležitých na to, aby členské štáty vypracovali svoje dôkladné, rozsiahle, úplné a spoľahlivé konečné NECP. S cieľom maximalizovať vplyv nadchádzajúcich výmen má Komisia v úmysle riadiť uvedené iterácie okolo siedmich hlavných priorít.

V odporúčaniach pre členské štáty Komisia kládla dôraz na plnenie samotných rozmerov energetickej únie, ale aj na otázky osobitného významu, najmä na investície, sociálne spravodlivý a vyvážený prechod a kvalitu ovzdušia.

Pri dokončovaní svojich NECP by členské štáty popri odporúčaniach pre jednotlivé krajiny mali zvážiť nasledujúce priority.

3.2.1. Odstránenie všetkých rozdielov v „ambíciách“ a politikách do roku 2030

Na odstránenie niektorých rozdielov pri dokončovaní NECP treba ešte vynaložiť určité úsilie. V oblasti **príspevkov energetickej efektívnosti a energie z obnoviteľných zdrojov** sa niektoré členské štáty vyzývajú k tomu, aby lepšie preskúmali svoj národný potenciál, pričom v prípade iných bude potrebné, aby potvrdili svoje už ambiciózne ciele. Pri dokončovaní NECP by členské štáty mali **kolektívne posilniť úsilie o dosiahnutie energetických a klimatických cieľov Únie do roku 2030, keďže pokračovanie existujúcich politik v rovnakom rozsahu by na splnenie týchto cieľov nestačilo.**

Mnohé členské štáty sa takisto vyzývajú, aby podrobnejšie odôvodnili dosiahnutie svojich národných cieľov a príspevkov k cieľom na európskej úrovni **konkrétnejšími dodatočnými politikami a opatreniami**, ktoré budú v relevantných prípadoch podporené zdrojmi financovania, a aby ďalej pracovali na analytickom základe svojich NECP. Konečné NECP musia byť úplné a komplexné, aby umožnili náležité monitorovanie a revidovanie úsilia a pokroku podľa potreby. Komisia predtým uverejnila usmernenia, ktoré môžu byť použité na stanovenie merateľných, dosiahnuteľných, realistických časových cieľov vo všetkých piatich rozmeroch³².

Ak by ambícia konečných NECP bola naďalej nedostatočná na kolektívne dosiahnutie cieľov energetickej únie, a najmä cieľov do roku 2030 v oblasti energie z obnoviteľných

³² V roku 2015 Komisia vypracovala pracovný dokument o monitorovaní pokroku pri plnení cieľov energetickej únie v rámci prvého balíka o stave energetickej únie. Tento dokument obsahuje súbor relevantných kľúčových ukazovateľov na kvantifikáciu a meranie pokroku v oblasti energetických a klimatických cieľov EÚ. SWD(2015) 243 final. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1449767808781&uri=CELEX:52015SC0243>.

zdrojov a energetickej efektívnosti, bude potrebné, aby Komisia zvážila ďalšie opatrenia na úrovni Únie s cieľom zabezpečiť ich splnenie.

3.2.2. Zapojenie všetkých príslušných ministerstiev na vnútroštátnej úrovni

Návrhy NECP predstavujú pre členské štáty nevídanú príležitosť lepšie preskúmať synergie medzi oblasťami politiky a prijať skutočne „celovládny“ prístup.

Aj keď niekoľko členských štátov už vyvinulo nové inštitucionálne nastavenie umožňujúce lepšiu koordináciu naprieč rôznymi oblasťami politiky, treba vynaložiť ďalšie úsilie so zreteľom na dokončenie a vykonanie NECP. Osobitne to platí v prípade synergií a spolupráce s ministerstvami financií a hospodárstva. Opísané synergie energetických a klimatických politík s oblasťami, ako je regionálna, priemyselná, digitálna, sociálno-poľnohospodárska a environmentálna politika, môžu byť lepšie preskúmané. K tomu patrí úplný súlad medzi aspektmi alternatívnych palív v konečných plánoch a národný politický rámec, ktorý každý členský štát musí predložiť do novembra 2019 v rámci smernice o infraštruktúre pre alternatívne palivá³³.

3.2.3. Čo najviac využiť spoluprácu so susednými členskými štátmi

Prebiehajúce úsilie v oblasti **regionálnej spolupráce** by malo pokročiť na ďalšiu úroveň v záujme uľahčenia trhovej integrácie a nákladovo efektívnych politík a opatrení. Členské štáty sa takisto nabádajú k tomu, aby ďalej presadzovali spoluprácu nielen so svojimi susednými členskými štátmi, ale aj so zmluvnými stranami Energetického spoločenstva a členmi Európskeho hospodárskeho priestoru z tretích krajín.

Regionálna spolupráca – osvedčené postupy:

Na pomoc s prípravou návrhov NECP platforma **Severský energetický výskum** koordinovala analýzu energetických systémov na základe scenárov, v ktorej sa skúmajú zmeny v energetických systémoch pobaltských krajín. V **rámci spolupráce Beneluxu** bolo podpísané vyhlásenie popri zasadnutí Rady pre energetiku 11. júna 2018 na posilnenie spolupráce v príprave návrhov NECP. Členovia **päťstranného energetického fóra** podpísali popri zasadnutí Rady pre energetiku 4. marca 2019 politické vyhlásenie, ktorým potvrdzujú svoj cieľ udržiavať a posilňovať spoluprácu pri rozvoji a monitorovaní NECP s osobitným zameraním na otázky s vysokým cezhraničným významom. V rámci **Spolupráce v oblasti energetiky v Severnom mori** sa niekoľko členských štátov zaviazalo k vývoju koordinovaných prvkov svojich NECP, aby uľahčili nákladovo efektívne využívanie energie z obnoviteľných zdrojov na mori, najmä veternej energie. Komisia sa teší na podobnú spoluprácu v iných morských oblastiach so zohľadnením toho, že dosiahnutie klimaticky neutrálneho hospodárstva do roku 2050 si bude vyžadovať, aby sa podstatná časť elektrickej energie Európy vyrábala na mori³⁴.

³³ Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2014/94/EÚ z 22. októbra 2014 o zavádzaní infraštruktúry pre alternatívne palivá, Ú. v. EÚ L 307, 28.10.2014, s. 1-20.

³⁴ Smernica EÚ o námornom územnom plánovaní, prebiehajúce úsilie EÚ stimulovať inovácie a zlepšiť prístup k spoľahlivým oceánskym údajom, ako aj ciele príležitosti v rámci Programu InvestEU na potrebnú káblovú a prístavnú infraštruktúru podporia tento prechod.

Všeobecnejšie, bez vedúceho postavenia Európskej únie bude náročné dosiahnuť cieľ zrýchlenia celosvetovej energetickej a klimatickej transformácie. Úsilie Únie bude mať zároveň v celosvetovom meradle malý vplyv, ak nebudú tretie krajiny postupovať rovnako. V tejto súvislosti sa členské štáty nabádajú, aby doplnili svoje NECP o praktické, potenciálne prenositeľné a rozšíriteľné politiky, ktoré by bolo možné zdieľať aj mimo Európy v rámci úsilia Únie viesť celosvetový prechod na čistú energiu. Ak to členské štáty budú považovať za vhodné, môžu viesť konzultácie aj s tretími krajinami, ktoré o to prejavili záujem.

3.2.4. Používať NECP na podporu priemyslu, konkurencieschopnosti a inovácií

Na úplné využitie rastového potenciálu klimatických a energetických politík bude potrebná celá škála reforiem. Je potrebné, aby NECP **pomáhali určiť a rozvíjať konkurenčné výhody členských štátov** prostredníctvom nastavenia správnych reforiem, ako aj správnych investičných signálov a stimulov, a to aj prostredníctvom ďalšieho rozvoja zdaňovania. V NECP by mali byť stanovené potrebné ciele, pričom by sa zároveň mali podporovať národné štrukturálne reformy a využívanie integrovaných priemyselných stratégií, ktoré uprednostňujú konkurencieschopnosť, udržateľnosť, investície, obchodnú infraštruktúru a inovácie. **Jasnejšie stratégie z hľadiska priorit v oblasti výskumu a inovácií** by takisto mohli posilniť európske dlhodobé stratégie a zároveň udržiavať vývoz EÚ v špičkových odvetviach.

NECP sa môžu stať užitočnými **platformami, ktoré sa budú rozvíjať s bankovým sektorom, novými programami na financovanie dlhodobých investícií, a ktoré budú stimulovať mobilizáciu súkromných zdrojov alebo podporovať nové iniciatívy medzi odvetvovými subjektmi naprieč sektormi a hodnotovými reťazcami**, a ktoré by mohli zlepšovať tie iniciatívy, ktoré Komisia už začala vykonávať v roku 2017, napríklad iniciatívu v oblasti batérií a plastov (Európska aliancia pre batérie a Aliancia za obehovosť plastov).

3.2.5. Prilákanie investícií a určenie možností financovania

Mobilizácia nových investícií a súkromných finančných prostriedkov bude kľúčovou súčasťou vykonávania NECP v nasledujúcich rokoch. Jasnosť politických cieľov a nástrojov bude veľmi dôležitá na identifikáciu rozsahu a veľkosti potrieb ďalších investícií, vďaka čomu bude jednoduchšie plánovanie a mobilizovanie rôznych zdrojov financovania. V nasledujúcich mesiacoch by preto členské štáty mali objasniť nástroje a posilniť analýzu plánovaných investičných potrieb, existujúcich prekážok a možných zdrojov financovania aj so zohľadnením synergií s procesom európskeho semestra.

Podrobné posúdenie je nevyhnutné na zabezpečenie efektívneho a cielenejšieho vynakladania štátnych zdrojov, na lepšie informovanie priemyslu o smerovaní politík a na prilákanie nových investícií s pozitívnymi vplyvmi z hľadiska zamestnanosti a rastu. Súčasná činnosť Európskej komisie v oblasti udržateľných financií, ktorej cieľom je preorientovať kapitálové toky od súkromných investorov na environmentálne udržateľné investície, by mohla pomôcť určiť investičné príležitosti a mobilizovať súkromné finančné prostriedky.

Synergie sa budú musieť využívať s **existujúcimi a budúcimi politikami Únie a finančnými nástrojmi Únie**. Zároveň bude Komisia naďalej podporovať členské štáty v dokončovaní a vykonávaní svojich NECP realizáciou niekoľkých podporných opatrení, ktoré už boli opísané.

3.2.6. Úplne integrovať sociálny rozmer

Riešenie sociálnych aspektov bude neodmysliteľné pri zabezpečovaní úspešného prechodu na čistú energiu. Členské štáty sa vyzývajú, aby vo svojich konečných NECP plne riešili problematiku zabezpečenia **sociálne spravodlivého a vyváženého prechodu**.

Táto problematika zahŕňa najmä aspekty **zamestnanosti** vrátane odbornej prípravy, zvyšovania úrovne zručností a preškolenia, ako aj primeranú sociálnu ochranu pre ľudí, ktorých sa dotýka energetická transformácia. Je potrebné náležite riešiť aj rozmer **energetickej chudoby**, a to aj prostredníctvom posúdenia počtu domácností trpiacich energetickou chudobou a v prípade potreby vymedzenia orientačného cieľa na zníženie energetickej chudoby.

Nakoniec by dotknuté členské štáty mali zvážiť vplyv transformácie na skupiny obyvateľstva žijúce v **uhľových regiónoch a regiónoch s vysokými emisiami uhlíka** a vytvoriť prepojenie s existujúcimi, plánovanými alebo potrebnými opatreniami v tomto smere.

3.2.7. Zohľadniť dlhodobé ciele a dlhodobú víziu

Od členských štátov sa v nariadení o riadení vyžaduje, aby zároveň s dokončením svojich NECP vyvinuli svoje národné **dlhodobé stratégie na zníženie emisií skleníkových plynov** s perspektívou aspoň na 30 rokov. Viac ako polovica návrhov NECP už obsahuje ciele či vízie do roku 2050, aj keď s rôznymi mierami podrobností. NECP aj dlhodobé stratégie bude potrebné vyvíjať doplnkovým spôsobom a zároveň prispievať k prebiehajúcej činnosti na dokončení európskej dlhodobej stratégie, ktorú Európska únia bude musieť predložiť do roku 2020 podľa Parížskej dohody a Rámcového dohovoru OSN o zmene klímy. Aj keď NECP by mali byť zamerané na výhľad do roku 2030, mal by v nich byť zahrnutý aj výhľad do roku 2050 vrátane zohľadnenia konzistentnosti cieľov s dlhodobým cieľom dekarbonizácie a ďalším úsilím na **lepšie kvalifikovanie dlhodobých cieľov** vo všetkých piatich rozmeroch.

V druhom polroku 2019 by príslušné zloženia Rady mali byť schopné dokončiť svoje prebiehajúce politické diskusie o európskej vízii klimaticky neutrálnej Európy do roku 2050 so zohľadnením tohto aspektu v konečných NECP.

Viac ako polovica návrhov NECP obsahuje ciele či vízie do roku 2050, aj keď s rôznymi mierami podrobností. **Dánsko, Španielsko, Francúzsko, Holandsko, Portugalsko a Švédsko** si kladú za cieľ **klimatickú neutralitu** najneskôr do roku 2050. **Francúzsko** a **Spojené kráľovstvo** stanovili **právne záväzné ciele do roku 2050** vo svojich vnútroštátnych právnych predpisoch a používajú uhlíkové rozpočty ako mechanizmus na zabezpečenie konzistentnosti strednodobých a dlhodobých cieľov. **Holandsko, Portugalsko a Švédsko** **zvýšili** svoje národné **ciele v oblasti skleníkových plynov do roku 2030**, aby boli v súlade s ich dlhodobými cieľmi. K iným členským štátom so

cieľmi v oblasti dekarbonizácie do roku 2050 patrí **Česko, Nemecko, Estónsko, Írsko, Taliansko, Litva, Maďarsko, Rakúsko a Fínsko.**

4. ZÁVERY

Plnenie záväzkov energetickej únie si vyžaduje ďalšiu úzku spoluprácu medzi Komisiou, členskými štátmi a všetkými segmentmi spoločnosti vrátane zainteresovaných strán, sociálnych partnerov a širokej verejnosti. Ide o spoločný proces, v ktorom včasné dodanie konečných integrovaných NECP na obdobie po roku 2020 členskými štátmi predstavuje kľúčový míľnik.

S cieľom zabezpečiť, aby konečné NECP predkladané do konca roka 2019 spĺňali všetky požiadavky a dosahovali ambiciózne ciele EÚ do roku 2030 Komisia vyzýva Radu, aby otvorila diskusiu o hlavných prioritách uvedených v tomto oznámení a v odporúčaniach Komisie na zabezpečenie toho, aby konečné NECP obsahovali primeranú úroveň ambície, ktorá sa bude plniť, najmä cieľov v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov a energetickej efektívnosti na európskej úrovni. Komisia bude udržiavať úzky dialóg s Európskym parlamentom a Radou o pokroku dosiahnutom energetickou úniou vo všetkých rozmeroch energetických a klimatických politík.

Európska komisia bude zároveň podporovať členské štáty v dokončení ich NECP do konca roka 2019 a bude pritom vychádzať z doterajšieho vynikajúceho procesu spolupráce.

Rozsiahle a komplexné NECP budú veľmi dôležité na dosiahnutie cieľov energetickej únie, ich realizáciu a príspevku Únie k Parížskej dohode, pričom zároveň budú vytvárať dôveru investorov a istotu investícií.

Za našimi hranicami budú integrované národné energetické a klimatické plány vyjadrením dôveryhodnosti Európskej únie v otázke medzinárodnej klimatickej politiky vrátane prechodu na čistú energiu a prispieť k **dlhodobým cieľom dekarbonizácie** v kontexte **Parížskej dohody** a cieľom udržateľného rozvoja OSN. Mohli by sa stať medzinárodnými najlepšimi postupmi v oblasti vývoja správneho strednodobého plánovania energetickej a klimatickej politiky a predstavovať nástroj na posilnenie medzinárodnej spolupráce týkajúcej sa uvedených cieľov.

Realizácia týchto konečných NECP bude predstavovať začiatok, nie koniec – sústavný dialóg, spolupráca a preskúmania úrovne ambícií budú naďalej veľmi dôležité po celý čas do roku 2030 a po ňom.